

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра іноземної філології і перекладу

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан
гуманітарно-педагогічного факультету
Інна САВИЦЬКА
“ _____ 2023 р.

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри
іноземної філології і перекладу
Протокол №1 від «30» серпня 2023 р.
Завідувач кафедри
Світлана АМЕЛІНА

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП «Німецька мова та друга іноземна»
Наталія ОЛЬХОВСЬКА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ВСТУП ДО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА»

Спеціальність:	035 – Філологія
Спеціалізація:	035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька
Освітня програма:	«Німецька мова та друга іноземна»
Факультет:	Гуманітарно-педагогічний
Розробник:	Білоус Наталія Вячеславівна, доцент кафедри іноземної філології і перекладу, кандидат філологічних наук, доцент

1. ОПИС навчальної дисципліни

«ВСТУП ДО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА»

Освітній ступінь, галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітня програма		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Галузь знань	03 Гуманітарні науки	
Спеціальність	035 Філологія	
Спеціалізація	035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька)	
Освітня програма	Німецька мова та друга іноземна	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	є (3 сем.)	
Форма контролю	Залік (2 сем.), екзамен (3 сем.)	
Другий, третій семестри		
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	1, 2	1, 2
Семестр	2, 3	1, 2, 3
Практичні, семінарські заняття	30 год.	8 год.
Лекційні заняття	30 год.	8 год.
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	60 год.	30 год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	2 год.	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу є підготовка висококваліфікованих фахівців – перекладачів з німецької мови на українську та з української на німецьку на основі знання теорії перекладу та застосування її в практиці усного та письмового перекладу. Під час вивчення навчальної дисципліни за мету ставиться розгляд універсальних закономірностей перекладу, одиниць перекладу та теорії перекладацьких трансформацій, різновиди та напрямки перекладацької діяльності протягом історії розвитку теорії перекладу, особливості жанрового перекладу та основи редагування машинного перекладу.

Завдання курсу:

Ознайомити студентів із:

- 1) специфікою професії перекладача;
- 2) розвитком і сучасним станом теорії перекладознавства в нашій країні й на заході;
- 3) шляхами досягнення професіоналізму;
- 4) проблемою одиниці перекладу;
- 5) трансформаційними процесами як суттю процесу перекладу;
- 6) психологічними та етичними факторами, задіяними під час перекладу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- історією розвитку і становлення перекладу як науки;
- специфікою професії перекладача і її відмінністю від інших видів професійної діяльності;
- шляхам досягнення професіоналізму;
- культуру мови та способи самостійної підготовки до подальшої ефективної професійної діяльності.

вміти:

- висловлювати думки влучно і в темпі, достатньому для підтримання ефективного спілкування;
- керувати собою і професійно триматися в аудиторії;
- володіти високою культурою мови і поведінки;
- бути духовно розвиненими, інтелігентними й ерудованими особистостями, підготовленими до ефективного надання перекладацьких послуг і конкурентоздатними спеціалістами на цьому ринку.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

Фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

ФК 1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 3. Організовувати процес свого навчання й самоосвіти.

ПРН 7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.

ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН 16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для:

- повного терміну денної (заочної) форми навчання.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
2 семестр														
Змістовий модуль 1. «Мовні одиниці та рівні перекладу» (2 семестр)														
Тема 1. Професія: перекладач. Коротка історія розвитку професії. Освіта перекладача, завдання, етика. Основні принципи теорії перекладу. Лексико-граматичні взаємодії.	1-2	8	2	2			4							
Тема 2. Роль і значення перекладацької професії. Якості перекладача. Права та обов'язки. Особливості	3-4	8	2	2			4							

роботи з іноземцями.													
Тема 3. Базові принципи теорії перекладу. Теорія трансформацій.	5-6	8	2	2			4						
Тема 4. Екстралінгвістичний фактор. Типи фонових знань. Машинний переклад. Автоматичні перекладачі та словники.	7-8	8	2	2			4						
Тема 5. Граматичні, лексичні та стилістичні проблеми науково–технічного перекладу. Види трансформацій при перекладі науково–технічних текстів.	9-10	8	2	2			4						
Тема 6. Проблема одиниці перекладу. Класифікація ОП. Рівень інтонації. Переклад на рівні фонем/графем. Перекладацька транскрипція і транслітерація, змішані випадки.	11-12	8	2	2			4						
Тема 7. Переклад на рівні морфем. Греко–латинські інтернаціональні морфеми – префікси, корені, суфікси.	13-14	8	2	2			4						

Тема 8. Поморфемний переклад термінів. Синонімічні пари префіксів грецького та латинського походження та розуміння їх значення в складі слова. МКР №1	15	4	1	1			2						
Разом за змістовим модулем 1		60	15	15			30						
3 семестр													
Змістовий модуль 2. «Трансформаційні процеси як суть перекладацької діяльності» (3 семестр)													
Тема 1. Переклад на рівні слів. Категорія роду в англійській та українській мовах та її відображення в перекладі. Особливості перекладу іменників.	1-2	8	2	2			4						
Тема 2. Способи перекладу визначеного/неви значеного артиклів. Розбіжності використання займенників в мові оригіналу та мові перекладу.	3-4	8	2	2			4						
Тема 3. Особливості перекладу прикметників і прислівників. Системи дієслівних часів в МО і МП.	5-6	8	2	2			4						
Тема 4. Дієслово: загальні характеристики	7-8	8	2	2			4						

та переклад пасиву. Вживання та переклад часових форм													
Тема 5. Переклад сполучників та однорідних членів з різними прийменниками. «Хибні друзі перекладача».	9-10	8	2	2			4						
Тема 6. Переклад на рівні словосполучень. Переклад на рівні словосполучень.	11-12	8	2	2			4						
Тема 7. Фразові дієслова та стійкі розмовні вирази. Сленг як проблема перекладу. Переклад на рівні речення та тексту. Заміни як тип перекладацьких трансформацій.	13-14	8	2	2			4						
Тема 8. Лексичні заміни. Конкретизація, генералізація, заміна причини наслідком і навпаки. Антонімічний переклад, компенсація, вилучення як проблема перекладу. Процес передачі синтаксичних значень. МКР №1	15	4	1	1			2						
Разом за змістовим модулем 2		60	15	15			30						

Всього годин в 2-3 семестрах:	120	30	30			60							
Курсовий проект (робота) з дисципліни «Вступ до перекладознавства»	є												

4. Теми семінарських занять

Навчальним планом не передбачено

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Професія: перекладач. Коротка історія розвитку професії. Освіта перекладача, завдання, етика. Основні принципи теорії перекладу. Лексико-граматичні взаємодії.	2
2	Тема 2. Роль і значення перекладацької професії. Якість перекладача. Права та обов'язки. Особливості роботи з іноземцями.	2
3	Тема 3. Базові принципи теорії перекладу. Теорія трансформацій.	2
4	Тема 4. Екстралінгвістичний фактор. Типи фонових знань. Машинний переклад. Автоматичні перекладачі та словники.	2
5	Тема 5. Граматичні, лексичні та стилістичні проблеми науково-технічного перекладу. Види трансформацій при перекладі науково-технічних текстів.	2
6	Тема 6. Проблема одиниці перекладу. Класифікація ОП. Рівень інтонації. Переклад на рівні фонем/графем. Перекладацька транскрипція і транслітерація, змішані випадки.	2
7	Тема 7. Переклад на рівні морфем. Греко-латинські інтернаціональні морфеми – префікси, корені, суфікси. Поморфемний переклад термінів в предметних областях (хімія, біологія, медицина тощо). Групи зменшувальних суфіксів.	2
8	Тема 8. Синонімічні пари префіксів грецького та латинського походження та розуміння їх значення в складі слова.	1
9	Тема 9. Категорія роду в німецькій та українській мовах та її відображення в перекладі. Особливості перекладу іменників.	2
10	Тема 10. Способи перекладу визначеного/невизначеного артиклів українською мовою. Розбіжності використання займенників в мові оригіналу та мові перекладу.	2
11	Тема 11. Особливості перекладу прикметників і прислівників. Системи дієслівних часів в МО і МП.	2
12	Тема 12. Неособові форми дієслова.	2
13	Тема 13. Переклад сполучників та однорідних членів з різними прийменниками. «Хибні друзі перекладача».	2
14	Тема 14. Переклад на рівні словосполучень. Переклад на рівні словосполучень.	2

15	Тема 15. Фразові дієслова та стійкі розмовні вирази. Сленг як проблема перекладу. Переклад на рівні речення та тексту. Заміни як тип перекладацьких трансформацій.	2
16	Тема 16. Лексичні заміни. Конкретизація, генералізація, заміна причини наслідком і навпаки. Антонімічний переклад, компенсація, вилучення як проблема перекладу. Процес передачі синтаксичних значень.	1
	Всього	30

6. Теми лабораторних занять

Навчальним планом не передбачено

7. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття 1. Вправи з лексичних та граматичних проблем перекладу з підручника Т. Кияка «Вступ до перекладознавства».	4
2	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття 2. Вправи з лексичних та граматичних проблем перекладу з підручника. Підготовка коротких доповідей про видатних перекладознавців і перекладачів часів античності, класицизму і романтизму.	4
3	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття 3. Аналіз семантики слів у перекладі, переклад фрагментів та конспектування висловлювань про переклад	4
4	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття 4. Презентація коротких доповідей про видатних українських перекладачів 20-го століття.	4
5	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття 5. Аналіз перекладів поетичних творів на вибір студента.	4
6	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття 6. Підготовка коротких доповідей про особливості професії перекладача та види діяльності.	4
7	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття 7. Класифікації граматичних трансформацій-конспект. Переклад речень з використанням граматичних трансформацій.	4
8	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття 8. Переклад і аналіз речень із застосуванням лексичних трансформацій.	4
9	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття 9. Переклад вправ і текстів з «хибними друзями перекладача».	4
10	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття 10. Вправи на способи перекладу визначеного/невизначеного артиклів українською мовою. Розбіжності використання займенників в мові оригіналу та мові перекладу. Номіналізація та прономіналізація.	4
11	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття 11. Особливості перекладу прикметників і прислівників. Системи дієслівних часів в МО і МП.	4
12	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття 12. Вправи на неособові форми дієслова. Конспект першоджерел та реферат на вибір студента про трансформаційні процеси при перекладі.	4

13	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття 13. Переклад сполучників та однорідних членів з різними прийменниками. Вправи на ідіоми.	4
14	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття 14. Вправи на трансформаційний переклад на рівні словосполучень та речень. Вправи на синтаксичні перетворення при перекладі.	4
15	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття 15. Фразові дієслова та стійкі розмовні вирази. Сленг як проблема перекладу. Підготовка до іспиту.	4
	<i>Всього</i>	60

8. Зразки контрольних питань, тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

ЗРАЗОК БІЛЕТА ДЛЯ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

(екзамен)

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ			
ОКР «Бакалавр» Спеціальність 035 «Філологія»	Кафедра іноземної філології і перекладу	ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1 з дисципліни Вступ до перекладознавства	Затверджую Зав. кафедри _____
<i>Екзаменаційні запитання</i>			
1. Визначення загальної стратегії і окремих тактик перекладу, обґрунтування перекладацьких рішень при перекладі тексту.			
2. Переклад наукової статті. Перекладацький аналіз тексту.			
3. Практичне завдання (тест)			
<i>Тестові завдання різних типів</i> <i>(максимальна оцінка 10 балів за відповіді на тестові завдання)</i>			
1. _____ – це процес перетворення мовленнєвого утворення однією мовою в мовленнєве утворення іншою мовою при збереженні незмінного плану змісту, тобто значення.			
2. У перекладознавстві мова тексту оригіналу носить назву _____.			
3. Мову тексту перекладу прийнято називати _____.			
4. Базовим поняттям перекладацької теорії є _____.			
5. Постійний і незмінний зміст думки з усіма її відтінками, який повністю зберігається в тексті перекладу, це _____.			

6. Наука про значення одиниць мови та про закони, за якими зі значень цих одиниць складається сенс, носить назву _____.
7. _____ – сукупність всіх понять, що зберігаються в мозку кожного індивіда, що складає його понятійний словник.
8. _____ – знак поняття в системі мислення, який одночасно є і знаком системи мови.
9. Певний закінчений за змістом відрізок мовлення даною мовою називають _____.
10. _____ – узагальнений абстрагований образ класу однорідних предметів, що об'єднані в даний клас за сумою певних ознак.

9. Методи навчання

Словесні: лекційний метод, розповідь, пояснення, бесіда, дискусія;
практичні: метод вправ, практична робота;

Наочні: ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження.

Практичні методи: усні вправи – усний аналіз фактичного матеріалу на базі засвоєння теорії, письмові вправи — конспектування, письмові вправи на множинний вибір, стилістичний аналіз автентичного твору.

Робота з підручниками та науковими статтями, робота з електронними бібліотеками та словниками.

10. Форми контролю

Види: поточний, підсумковий.

Для контролю засвоєння навчального матеріалу у рамках аудиторної роботи проводиться усне опитування, перевіряється виконання самостійної роботи студентів, проводиться поточне тестування, написання модульної контрольної роботи після вивчення кожного модуля.

Форма контролю: **залік, екзамен.**

Підсумковий контроль успішності студентів проводиться під час заліку, екзамену відповідно до графіку проведення екзаменаційної сесії.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (від 26.04.2023 р. протокол № 10)

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат}}$.

Рейтинг здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни у балах переводиться у національні оцінки згідно з табл. 1.

Таблиця 1. Співвідношення між рейтингом здобувача вищої освіти і національними оцінками

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

12. Навчально-методичне забезпечення

1. Навчально-методичний комплекс з дисципліни.
2. Конспект лекцій.
3. Методичні вказівки для самостійної роботи студентів.
4. ЕНК на платформі elearn

13. Рекомендовані джерела інформації

1. Koller Werner Einführung in die Übersetzungswissenschaft. 7. aktualisierte Auflage, Wiebelsheim 2004.
2. Koller Werner Der Begriff der Äquivalenz in der Übersetzungswissenschaft“, in Harald Kittel et al. (Hrsg.): Übersetzung. Translation. Traduction. Ein internationales Handbuch zur Übersetzungsforschung. An international Encyclopedia of Translation Studies. Berlin – New York (Handbücher zur Sprach- und Kommunikationswissenschaft 26), 2014, S. 343 – 354.
3. Nord Christiane Bedeutung – Sinn – Funktion: was wird eigentlich übersetzt? In: Translation and Meaning, Part 10, 2013, S. 17 – 25.
4. Nord Christiane Übersetzungstypen – Übersetzungsverfahren: Ein paar neue Gedanken zu einem uralten Thema. In: Gerd Wotjak (ed.): Quo vadis Translatologie? Ein halbes Jahrhundert universitäre Ausbildung von Dolmetschern und Übersetzern in Leipzig, Berlin: Frank & Timme, 2017, S 293-310.
5. Nord Christiane "Über-Reden durch An-Reden. Die phatische Funktion als Mittel zum Appell in englischen, spanischen und deutschen Werbetexten." *Linguistica Antverpiensia* NF 1/2002, S. 145 – 168.
6. Гудманян А.Г., Сітко А.В., Єнчева Г.Г. Вступ до перекладознавства. навч. посібник для студентів спец. "Переклад". Вінниця: Нова Книга, 2017. 295 с.
7. Енциклопедія перекладознавства у 4 т.: пер. з англ. / за ред. Іва Гамбе та Люкван Дорслара; за заг. ред. О.А. Кальніченка та Л.М. Черноватого. Вінниця: Нова Книга, 2020. Т. 1. 552 с. Т. 2. 280 с.
8. Зарицький М.С. Переклад: створення та редагування. К.: Парламентське видавництво, 2004. 120 с.
9. Кальніченко О.А. Теорія перекладу. Частина перша : для студентів 3-4 курсів факультету «Референт-перекладач», які навчаються за

- спеціальністю 035 Філологія (Переклад) / Нар. укр. акад., [каф. теорії та практики перекладу ; авт.-упор. О. А. Кальниченко]. Харків : Вид-во НУА, 2017. 64 с.
10. Кальниченко О.А., Подміногін В.О. Історія перекладу та думок про переклад у текстах та коментарях. Частина перша: Загальні питання. Стародавні часи. Навчальний посібник. Харків: Вид-во НУА, 2005. 132 с.
 11. Кияк Т.Р., Науменко А.М., Огуй О.Д. Перекладознавство (німецько-український напрям). Підручник / Т.Р. Кияк, А.М. Науменко, О.Д. Огуй. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2020. 543 с.
 12. Кіщенко Ю.В. Вступ до перекладу (завдання для самостійної роботи до модульної атестації): навч.-метод. посібник для студентів I курсу спеціальності «Переклад». Херсон: Вид-во ХДУ, 2017. 48 с.
 13. Коломієць Л. В. Концептуально-методологічні засади сучасного українського поетичного перекладу : [монографія] / Л. В. Коломієць. – К. : Вид.-полігр. центр «Київський університет», 2004. – 522 с.
 14. Коптілов В.В. Теорія і практика перекладу. К.: Юніверс, 2019. 280 с.
 15. Корунець І.В. Вступ до перекладознавства. Вінниця: Нова Книга, 2008. 512 с.
 16. Лисенко Г. Л., Баклан І. М., Чепурна З. В. Основи перекладу – міст між теорією і практикою (німецько-український напрям): підручник. К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2019. 204 с.
 17. Мамрак А. В. Вступ до теорії перекладу: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2021. 304 с.
 18. Микола Лукаш: Моцарт українського перекладу: біографічно-бібліографічний та мистецький нарис. – Вінниця : Нова книга, 2009. – 445 с.
 19. Ребрій О. В. Вступ до перекладознавства: конспект лекцій для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» факультету іноземних мов / О.В. Ребрій. Х.: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2016. 116 с.
 20. Стріха М.В. Історія й сьогодення українського поетичного перекладу (XII – XX ст.): Курс лекцій // Записки «Перекладацької майстерні 2000-2001». Том 2: Історія й сьогодення українського поетичного перекладу (XII – XX ст.) / Львів. нац. ун-т ім. І.Франка, Центр гуманітарних досліджень; упор. М. Габлевич. Л.: Простір-М, 2002. С. 6-139.
 21. Українська перекладознавча думка 1920-х – початку 1930-х років : хрестоматія вибраних праць з перекладознавства до курсу «Історія перекладу» для студентів, що навчаються за спеціальністю «Переклад». – Вінниця : Нова книга, 2011. – 504 с.
 22. Чередниченко О. І. Про мову і переклад / О. І. Чередниченко. – К. : Либідь, 2007. – 248 с.
 23. Швачко С.О. Проблеми синхронного перекладу. Навчальний посібник. Вінниця: Вид-во «Фоліант», 2004. 112 с.